

Αγαπητοί φοιτητές,

οι συζητήσεις του τελευταίου χρονικού διαστήματος με μεγάλο αριθμό από εσάς κατέστησαν εφικτή τη διάγνωση αρκετών, ιδίως μεταβατικών, προβλημάτων σε σχέση με τον τρόπο εφαρμογής του αναμορφωμένου προγράμματος σπουδών της Σχολής μας, που χρήζουν αντιμετώπισης.

Για το λόγο αυτό, η Κοσμητεία της Σχολής, στην από 20.4.2015 συνεδρίασή της, αποφάσισε, με τη συμμετοχή και των Διευθυντών των Τομέων, να προτείνει μια σειρά **τροποποιήσεων του Κανονισμού Σπουδών** στη Γενική Συνέλευση της Σχολής που θα λάβει χώρα την **28.4.2015 (ώρα 11:00)**, στην οποία ήδη πριν από τις διακοπές του Πάσχα είχαν ζητήσει να παρίστανται και εκπρόσωποι του Συλλόγου Φοιτητών Νομικής.

Κύρια σημεία των προτεινόμενων τροποποιήσεων είναι τα ακόλουθα:

- **Να προστεθούν έξι (6) ακόμη κατ' εξαίρεση επαναληπτικά μαθήματα (μαζί με τα ήδη προσφερόμενα 7, γίνονται συνολικά 13): ένα κατά το χειμερινό εξάμηνο 2015/16, δύο κατά το εαρινό εξάμηνο 2016, δύο κατά το χειμερινό εξάμηνο 2016/17 και ένα κατά το εαρινό εξάμηνο 2017, έτσι ώστε οι σημερινοί 2ετείς και 3ετείς φοιτητές να μπορούν να συνεχίσουν τη φοίτησή τους ακολουθώντας κατά βάση τη διάταξη μαθημάτων του παλαιού προγράμματος, όπως αναλυτικά εκτίθεται στο Επεξηγηματικό Προσάρτημα που ακολουθεί. Να γίνει πρόβλεψη για επάρκεια αιθουσών, στις περιπτώσεις που θα υπάρχει ενδεχόμενο παρακολούθησης του ίδιου μαθήματος από φοιτητές περισσότερων ετών. Ειδικότερα, λόγω της μεταβολής της θέσης ορισμένων μαθημάτων στο αναμορφωμένο Πρόγραμμα, να πραγματοποιηθεί επαναληπτική διδασκαλία των ακόλουθων μαθημάτων στα παρακάτω εξάμηνα: α) Για το χειμερινό εξάμηνο του ακαδημαϊκού έτους 2015/16, των μαθημάτων: Υ6. Διοικητικό Δίκαιο- Γενικό Μέρος, Υ11. Εμπορικό Δίκαιο (Δίκαιο Ανταγωνισμού), Υ19. Ενοχικό Δίκαιο- Ειδικό Μέρος, Υ22. Ατομικό Εργατικό Δίκαιο, Υ23. Πολιτική Οικονομία (Γενικό Μέρος – Απόδειξη), Υ29. Διοικητικό Δίκαιο (Φορολογικό), Υ30. Κληρονομικό Δίκαιο, Υ31. Εμπορικό Δίκαιο (Πτωχευτικό & Εξυγίανσης Επιχ.). β) Για το εαρινό εξάμηνο του ακαδημαϊκού έτους 2015/16, των μαθημάτων: Υ12. Μεθοδολογία του Δικαίου, Υ25 Διοικητική Οικονομία. γ) Για το χειμερινό εξάμηνο του ακαδημαϊκού έτους 2016/17, των μαθημάτων: Υ30. Κληρονομικό Δίκαιο, Υ31. Εμπορικό Δίκαιο (Πτωχευτικό & Εξυγίανσης Επιχ.). δ) Για το εαρινό εξάμηνο του ακαδημαϊκού έτους 2016/17, του μαθήματος: Υ26 Συλλογικό Εργατικό Δίκαιο.**
- Τα προβλεπόμενα για τους ήδη φοιτούντες έξι (6) μαθήματα περιορισμένης ή ειδικής επιλογής να μειωθούν σε τέσσερα (4), διατηρούμενου του συνολικού αριθμού των 13 αναγκαίων μαθημάτων επιλογής. Και τούτο, προκειμένου να εξισορροπηθούν τα 2 μαθήματα ειδικής επιλογής που ενδέχεται να μην προσμετρηθούν, επειδή μετατρέπονται σε υποχρεωτικά (Μεθοδολογία και Συλλογικό Εργατικό).

- Η έναρξη εφαρμογής του καθορισμού ανώτατου αριθμού συμμετοχών στα μαθήματα επιλογής καθώς και του νέου τρόπου διδασκαλίας και εξέτασης στα μαθήματα ελεύθερης επιλογής να μετατεθεί για την 1.10.2017, διότι στο μεταβατικό στάδιο θα γίνεται επιλογή των μαθημάτων αυτών από φοιτητές πολλών διαφορετικών εξαμήνων, προκειμένου αυτοί να συμπληρώσουν τα αναγκαία 13 μαθήματα, άρα θα είναι πρακτικά αδύνατη η πρόβλεψη και ο καθορισμός ανώτατου αριθμού συμμετοχών σε αυτά.
- Να επιτραπεί στους ήδη φοιτούντες που θα θεωρηθεί ότι επέτυχαν στα νέα μαθήματα «Εισαγωγή στην Επιστήμη του Δικαίου» και Δίκαιο Διανοητικής Ιδιοκτησίας» με τον ίδιο βαθμό άλλων μαθημάτων (Γενικές Αρχές, Γενικό Εμπορικό- Βιομ. Ιδιοκτ.), να εξετασθούν, αν το επιθυμούν, στα νέα αυτά μαθήματα για βελτίωση βαθμού.
- Τα προαπαιτούμενα να μην ισχύουν και για τους σημερινούς 2ετείς και 1ετείς (οι 3ετείς και 4ετείς είχαν ήδη εξαιρεθεί από τη ΓΣ της 10.6.2013), προκειμένου να διευκολυνθούν και αυτοί στη μετάπτωση.
- Ειδικά το μάθημα της Ποινικής Δικονομίας, εφόσον έχει δηλωθεί κανονικά στο εαρινό εξάμηνο, να εξετάζεται επαναληπτικά και στο χειμερινό εξάμηνο σε μόνιμη βάση, δηλ. και για αυτούς που θα εγγραφούν στο 1^ο εξάμηνο από 1.10.2015 και μετά, έτσι ώστε να δίνονται πάντοτε 3 τουλάχιστον εξεταστικές δυνατότητες στο μάθημα αυτό πριν ο φοιτητής φθάσει στην αντίστοιχη Σύνθεση.
- Η κατ' εξαίρεση διενέργεια επαναληπτικών εξετάσεων μέχρι και τον Σεπτέμβριο 2017 σε όλα τα υποχρεωτικά μαθήματα και στα δύο εξάμηνα (χειμερινό-εαρινό) να καταλαμβάνει (πέραν των 3ετών και 4ετών) και τους σημερινούς 1ετείς και 2ετείς, προκειμένου να διευκολυνθούν και αυτοί στη μετάπτωση.
- Σύμφωνα και με σχετική πρόσφατη γνωμοδότηση της Νομικής Επιτροπής, να επεκταθεί για τις εξεταστικές περιόδους Ιουνίου και Σεπτεμβρίου 2015 η ήδη υφιστάμενη μεταβατική δυνατότητα επαναληπτικής εξέτασης (Γ.Σ. 8/11.6.2013) σε όλους τους ήδη φοιτούντες και σε όλα τα μαθήματα, υποχρεωτικά και επιλογής, ανεξαρτήτως ορίου αριθμού μαθημάτων, αρκεί να τα έχουν περιλάβει σε κάποια από τις δηλώσεις μαθημάτων τους κατά το παρελθόν.

ΕΠΕΞΗΓΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ΜΕ ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΠΡΩΤΗΣ ΕΓΓΡΑΦΗΣ ΑΠΟ 1993/94 ΕΩΣ ΚΑΙ 2014/15

Από τις μεταβατικές προβλέψεις του Κανονισμού Σπουδών, όπως προτείνονται και συμπληρώνονται παραπάνω, θα προκύπτει για τους ήδη φοιτούντες ότι:

Α) Για τους ήδη φοιτούντες που θα αποφοιτήσουν εξεταζόμενοι μέχρι και στην εξεταστική περίοδο Σεπτεμβρίου 2015 δεν αλλάζει απολύτως τίποτε.

Β) Οι ήδη φοιτούντες που θα αποφοιτήσουν από το 2016 και μετά, δεν εντάσσονται σε προαπαιτούμενα και διατηρούν μέχρι και την εξεταστική του Σεπτεμβρίου 2017 τη δυνατότητα επαναληπτικής εξέτασης σε όλα τα υποχρεωτικά μαθήματα και στα δύο εξάμηνα, πέραν των μαθημάτων Σύνθεσης (Εμβάθυνσης) που συνεχίζουν να διδάσκονται και να εξετάζονται πάντοτε και ως επαναληπτικά.

Γ) Ως προς τα μαθήματα επιλογής, οι ήδη φοιτούντες που θα αποφοιτήσουν από το 2016 και μετά εννοούνται τριπλά: Πρώτον, διότι για τη λήψη πτυχίου δεν απαιτούνται πλέον 14 μαθήματα επιλογής αλλά μόνον 13 (52 μονάδες : 4 = 13). Δεύτερον, διότι αντί 9 μαθημάτων ειδικής επιλογής απαιτούνται πλέον για τους ήδη φοιτούντες μόνον 4. Τρίτον, διότι τα μαθήματα επιλογής που λείπουν, μπορούν να επιλεγούν πλέον, χωρίς άλλους περιορισμούς, από έναν πολύ μεγαλύτερο αριθμό μαθημάτων από ότι μέχρι τώρα.

Δ) Μοναδικό πιθανό «μειονέκτημα» ως προς τα μαθήματα επιλογής, για τους ήδη φοιτούντες που θα αποφοιτήσουν από το 2016 και μετά, θα μπορούσαν ίσως να θεωρηθούν οι περιπτώσεις που ο φοιτητής (α) έχει περάσει σε ένα από τα παλαιά μαθήματα ειδικής επιλογής «Φιλοσοφία και Μεθοδολογία του Δικαίου» ή «Κοινωνιολογία του Δικαίου» το οποίο τώρα μετατρέπεται στο νέο υποχρεωτικό μάθημα «Μεθοδολογία Δικαίου», ή/και (β) έχει περάσει σε ένα από τα παλαιά μαθήματα ειδικής επιλογής «Συλλογικές σχέσεις εργασίας: Συνδικαλιστικές ελευθερίες, Συλλογικές διαφορές» ή «Συλλογικές σχέσεις εργασίας: Συνδικαλιστικές ελευθερίες, Δίκαιο της Εκμετάλλευσης» το οποίο τώρα μετατρέπεται στο νέο υποχρεωτικό μάθημα «Συλλογικό Εργατικό Δίκαιο», άρα στις περιπτώσεις αυτές θα πρέπει να συμπληρώσει ανάλογα τα μαθήματα επιλογής του κατά 1 ή 2, αν δεν έχει ήδη περισσότερα από όσα απαιτούνται για τη λήψη πτυχίου. Ωστόσο και αυτό το υποτιθέμενο «μειονέκτημα» εξισορροπείται πλήρως με τη μείωση για τους ήδη φοιτούντες του αριθμού των αναγκαίων για τη λήψη πτυχίου μαθημάτων ειδικής επιλογής από 9 σε 4, δηλαδή κατά 2 λιγότερα και από τον αριθμό των 6 ενοτήτων μαθημάτων Περιορισμένης Επιλογής του αναμορφωμένου Προγράμματος, καθώς και με τη γενική μείωση των αναγκαίων μαθημάτων επιλογής (όλων των ειδών συνολικά) από 14 σε 13.

Ε) Ως προς τα υποχρεωτικά μαθήματα, οι ήδη φοιτούντες που θα αποφοιτήσουν από το 2016 και μετά, μπορούν να ακολουθήσουν απρόσκοπτα το παλαιό ενδεικτικό Πρόγραμμα Σπουδών, ως εξής:

1) Για τους ήδη τριτοετείς (από 1.10.2015 στο 7^ο εξάμηνο):

Στο χειμερινό εξάμηνο 2015/16 μπορούν να πάρουν όλα τα υποχρεωτικά μαθήματα που υπήρχαν στο 7^ο εξάμηνο του παλαιού Προγράμματος, διότι οι Συνθέσεις (Εμβάθυνσεις) Δημοσίου και Ποινικού προσφέρονται μονίμως σε όλα τα εξάμηνα ως επαναληπτικά μαθήματα, το Κληρονομικό και το Πτωχευτικό Δίκαιο προσφέρονται ως επαναληπτικά μαθήματα ειδικά στο χειμερινό εξάμηνο 2015/16 και, τέλος, η Πολιτική Δικονομία ΙΙ (Ενδικο Μέσα – Αναγκαστική Εκτέλεση) προσφέρεται στο χειμερινό εξάμηνο ως μάθημα 5^ο εξαμήνου του αναμορφωμένου Προγράμματος (χωρίς να δημιουργείται πρόβλημα επάρκειας αιθουσών, διότι οι φοιτητές του 5^ο εξαμήνου του 2015/16 θα το παρακολουθήσουν στο χειμερινό εξάμηνο του 2016/17, όπως εκτίθεται παρακάτω). Τέλος, σε περίπτωση που μέχρι και την εξεταστική Σεπτεμβρίου 2015 δεν έχουν περάσει ένα από τα παλαιά μαθήματα επιλογής του παλαιού 8^ο εξαμήνου

«Συλλογικές σχέσεις εργασίας: Συνδικαλιστικές ελευθερίες, Συλλογικές διαφορές» ή «Συλλογικές σχέσεις εργασίας: Συνδικαλιστικές ελευθερίες, Δίκαιο της Εκμετάλλευσης», θα πρέπει να πάρουν και το υποχρεωτικό μάθημα του 5^{ου} εξαμήνου του αναμορφωμένου Προγράμματος «Συλλογικό Εργατικό Δίκαιο».

Στο εαρινό εξάμηνο 2016 μπορούν να πάρουν όλα τα υποχρεωτικά μαθήματα που υπήρχαν στο 8^ο εξάμηνο του παλαιού Προγράμματος, διότι οι Συνθέσεις (Εμβαθύνσεις) Αστικού, Πολιτικής Δικονομίας και Εμπορικού Δικαίου προσφέρονται μονίμως σε όλα τα εξάμηνα ως επαναληπτικά μαθήματα και το Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο προσφέρεται στο εαρινό εξάμηνο 2016 ως μάθημα 6^{ου} εξαμήνου του αναμορφωμένου Προγράμματος (χωρίς να δημιουργείται πρόβλημα επάρκειας αιθουσών, διότι οι φοιτητές του 6^{ου} εξαμήνου του 2015/16 θα το παρακολουθήσουν στο εαρινό εξάμηνο του 2017, όπως εκτίθεται παρακάτω). Τέλος, σε περίπτωση που μέχρι και την εξεταστική Σεπτεμβρίου 2015 δεν έχουν περάσει ένα από τα παλαιά μαθήματα επιλογής «Φιλοσοφία και Μεθοδολογία του Δικαίου» ή «Κοινωνιολογία του Δικαίου», θα πρέπει να πάρουν επιπλέον και το υποχρεωτικό νέο μάθημα του αναμορφωμένου Προγράμματος «Μεθοδολογία του Δικαίου», το οποίο προσφέρεται ως επαναληπτικό μάθημα ειδικά στο εαρινό εξάμηνο 2016.

2) Για τους ήδη δευτεροετείς (από 1.10.2015 στο 5^ο εξάμηνο):

Στο χειμερινό εξάμηνο 2015/16 μπορούν να πάρουν όλα τα υποχρεωτικά μαθήματα που υπήρχαν στο 5^ο εξάμηνο του παλαιού Προγράμματος, διότι το Ειδικό Ενοχικό, το Φορολογικό, η Πολιτική Δικονομία I (Γενικό Μέρος – Απόδειξη) και το Ατομικό Εργατικό Δίκαιο προσφέρονται ως επαναληπτικά μαθήματα ειδικά στο χειμερινό εξάμηνο 2015/16, ενώ το Ειδικό Ποινικό Δίκαιο υπάρχει ως μάθημα 5^{ου} εξαμήνου του αναμορφωμένου Προγράμματος. Τέλος, σε περίπτωση που μέχρι και την εξεταστική Σεπτεμβρίου 2015 δεν έχουν περάσει ένα από τα παλαιά μαθήματα επιλογής «Φιλοσοφία και Μεθοδολογία του Δικαίου» ή «Κοινωνιολογία του Δικαίου», θα πρέπει να πάρουν επιπλέον και το υποχρεωτικό νέο μάθημα χειμερινού (3^{ου}) εξαμήνου του αναμορφωμένου Προγράμματος «Μεθοδολογία του Δικαίου».

Στο εαρινό εξάμηνο 2016 μπορούν να πάρουν όλα τα υποχρεωτικά μαθήματα που υπήρχαν στο 6^ο εξάμηνο του παλαιού Προγράμματος, διότι η Ποινική Δικονομία υπάρχει ως μάθημα 6^{ου} εξαμήνου του αναμορφωμένου Προγράμματος, η Διοικητική Δικονομία προσφέρεται ως επαναληπτικό μάθημα ειδικά στο εαρινό εξάμηνο 2016 και, τέλος, οι Συνταγματικές Ελευθερίες και οι Εμπορικές Δικαιοπραξίες προσφέρονται στο εαρινό εξάμηνο 2016 ως μαθήματα του 4^{ου} εξαμήνου του αναμορφωμένου Προγράμματος (εδώ θα ληφθεί ειδική πρόνοια για την επάρκεια αιθουσών)

Στο χειμερινό εξάμηνο 2016/17 μπορούν να πάρουν όλα τα υποχρεωτικά μαθήματα που υπήρχαν στο 7^ο εξάμηνο του παλαιού Προγράμματος, διότι οι Συνθέσεις (Εμβαθύνσεις) Δημοσίου και Ποινικού προσφέρονται μονίμως σε όλα τα εξάμηνα ως επαναληπτικά μαθήματα, το Κληρονομικό και το Πτωχευτικό Δίκαιο προσφέρονται ως επαναληπτικά μαθήματα ειδικά στο χειμερινό εξάμηνο 2016/17 και, τέλος, η Πολιτική Δικονομία II (Ενδिका Μέσα – Αναγκαστική Εκτέλεση) προσφέρεται στο χειμερινό εξάμηνο 2016/17 ως μάθημα 5^{ου} εξαμήνου του αναμορφωμένου Προγράμματος (εδώ θα ληφθεί ειδική πρόνοια για την επάρκεια αιθουσών).

Στο εαρινό εξάμηνο 2017 μπορούν να πάρουν όλα τα υποχρεωτικά μαθήματα που υπήρχαν στο 8^ο εξάμηνο του παλαιού Προγράμματος, διότι οι Συνθέσεις (Εμβαθύνσεις) Αστικού, Πολιτικής Δικονομίας και Εμπορικού Δικαίου προσφέρονται μονίμως σε όλα τα εξάμηνα ως επαναληπτικά μαθήματα και το Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο προσφέρεται στο εαρινό εξάμηνο 2017 ως μάθημα 6^ο εξαμήνου του αναμορφωμένου Προγράμματος (εδώ θα ληφθεί ειδική πρόνοια για την επάρκεια αιθουσών). Τέλος, σε περίπτωση που μέχρι και την εξεταστική Σεπτεμβρίου 2015 δεν έχουν περάσει ένα από τα παλαιά μαθήματα επιλογής του παλαιού 8^ο εξαμήνου «Συλλογικές σχέσεις εργασίας: Συνδικαλιστικές ελευθερίες, Συλλογικές διαφορές» ή «Συλλογικές σχέσεις εργασίας: Συνδικαλιστικές ελευθερίες, Δίκαιο της Εκμετάλλευσης», θα πρέπει να πάρουν και το υποχρεωτικό μάθημα του 5^ο εξαμήνου του αναμορφωμένου Προγράμματος «Συλλογικό Εργατικό Δίκαιο», το οποίο προσφέρεται ως επαναληπτικό μάθημα ειδικά στο εαρινό εξάμηνο 2017.

3) Για τους ήδη πρωτοετείς (από 1.10.2015 στο 3^ο εξάμηνο):

Στο χειμερινό εξάμηνο 2015/16 μπορούν να πάρουν όλα τα υποχρεωτικά μαθήματα που υπήρχαν στο 3^ο εξάμηνο του παλαιού Προγράμματος, διότι το Γενικό Ενοχικό Δίκαιο, η Ποινολογία, το Εμπράγματο Δίκαιο και το Δίκαιο Ευρωπαϊκής Ένωσης υπάρχουν ως μαθήματα 3^ο εξαμήνου του αναμορφωμένου Προγράμματος, ενώ το Γενικό Διοικητικό Δίκαιο και το Δίκαιο Ανταγωνισμού προσφέρονται ως επαναληπτικά μαθήματα ειδικά στο χειμερινό εξάμηνο 2015/16. Επιπλέον αυτών θα πρέπει να πάρουν μόνο το Δίκαιο Εμπορικών Εταιριών.

Από το εαρινό εξάμηνο 2016 και μετά μπορούν να παρακολουθούν κανονικά το αναμορφωμένο Πρόγραμμα Σπουδών, έχοντας ελαφρύνει το 4^ο εξάμηνό τους από το Δίκαιο Διανοητικής Ιδιοκτησίας (που θα το έχουν περάσει μαζί με το Γενικό Εμπορικό – Δίκαιο Βιομηχανικής Ιδιοκτησίας του παλαιού 2^ο εξαμήνου) καθώς επίσης και έχοντας ελαφρύνει τα 5^ο, 6^ο, 7^ο και 8^ο εξάμηνα από ορισμένα μαθήματα επιλογής που θα έχουν ήδη περάσει μέχρι και την εξεταστική του Σεπτεμβρίου 2015.

Επειδή όμως κανονικά (για τους ήδη πρωτοετείς) μεταξύ των μαθημάτων αυτών δεν θα περιλαμβάνεται ένα από τα παλαιά μαθήματα επιλογής «Φιλοσοφία και Μεθοδολογία του Δικαίου» ή «Κοινωνιολογία του Δικαίου», θα πρέπει στο χειμερινό εξάμηνο 2016/17, όταν θα φοιτούν στο 5^ο εξάμηνο, να πάρουν, εκτός από τα μαθήματα 5^ο εξαμήνου του αναμορφωμένου Προγράμματος, και το υποχρεωτικό νέο μάθημα του 3^ο εξαμήνου του αναμορφωμένου Προγράμματος «Μεθοδολογία του Δικαίου».

ΣΤ) Τέλος, το γεγονός ότι το αναμορφωμένο Πρόγραμμα προβλέπει 188 μονάδες από 37 υποχρεωτικά μαθήματα, αντί 182 μονάδων από 33 υποχρεωτικά μαθήματα του παλαιού Προγράμματος, δεν σημαίνει ότι προστίθενται οπωσδήποτε νέες εξεταστικές υποχρεώσεις για τους ήδη φοιτούντες. Και τούτο διότι:

α) Το νέο υποχρεωτικό μάθημα «Εισαγωγή στην Επιστήμη του Δικαίου» θεωρείται περασμένο μαζί με το μάθημα των «Γενικών Αρχών του Αστικού Δικαίου» του 1^ο εξαμήνου, έστω και αν το τελευταίο περαστεί στο μέλλον. Δίνεται βέβαια η δυνατότητα εξέτασης, αν ο φοιτητής επιθυμεί να βελτιώσει βαθμό στο μάθημα της Εισαγωγής.

β) Τα δύο νέα υποχρεωτικά μαθήματα «Εμπορικό Δίκαιο – Γενικό Μέρος» και «Εμπορικό Δίκαιο-Δίκαιο Διανοητικής Ιδιοκτησίας» θεωρούνται περασμένα με το υποχρεωτικό μάθημα 2^ο εξαμήνου του παλαιού Προγράμματος «Εμπορικό Δίκαιο: Γενικό Εμπορικό-Δίκαιο Βιομηχανικής Ιδιοκτησίας». Δίνεται βέβαια η δυνατότητα εξέτασης, αν ο φοιτητής επιθυμεί να βελτιώσει βαθμό στο μάθημα της Διανοητικής Ιδιοκτησίας. Μόνο αν δεν έχει περάσει το παλαιό μάθημα, οφείλει ο φοιτητής να εξεταστεί στα δύο αυτά υποχρεωτικά μαθήματα του αναμορφωμένου Προγράμματος.

γ) Το νέο υποχρεωτικό μάθημα «Μεθοδολογία Δικαίου» θεωρείται περασμένο με ένα από τα δύο μαθήματα ειδικής επιλογής του παλαιού Προγράμματος «Φιλοσοφία και Μεθοδολογία του Δικαίου» ή «Κοινωνιολογία του Δικαίου», ακόμη και κατά μετατροπή του εν λόγω μαθήματος από ειδικής σε γενικής επιλογής. Μόνο αν δεν έχει περάσει ένα από τα δύο αυτά μαθήματα επιλογής, οφείλει ο φοιτητής να εξεταστεί νέο υποχρεωτικό μάθημα του αναμορφωμένου Προγράμματος.

δ) Το νέο υποχρεωτικό μάθημα «Συλλογικό Εργατικό Δίκαιο» θεωρείται περασμένο με ένα από τα δύο μαθήματα ειδικής επιλογής του παλαιού Προγράμματος «Συλλογικές σχέσεις εργασίας: Συνδικαλιστικές ελευθερίες, Συλλογικές διαφορές» ή «Συλλογικές σχέσεις εργασίας: Συνδικαλιστικές ελευθερίες, Δίκαιο της Εκμετάλλευσης», ακόμη και κατά μετατροπή του εν λόγω μαθήματος από ειδικής σε γενικής επιλογής. Μόνο αν δεν έχει περάσει ένα από τα δύο αυτά μαθήματα επιλογής, οφείλει ο φοιτητής να εξεταστεί στο νέο υποχρεωτικό μάθημα του αναμορφωμένου Προγράμματος.

Ζ) Σύμφωνα με τα παραπάνω, όσοι από τους ήδη φοιτούντες πρέπει, μετά την έναρξη εφαρμογής του αναμορφωμένου Προγράμματος, να παρακολουθήσουν τα νέα υποχρεωτικά μαθήματα «Μεθοδολογία του Δικαίου» και «Συλλογικό Εργατικό Δίκαιο», ενδείκνυται να τα παρακολουθήσουν στα ακόλουθα εξάμηνα, τόσο για λόγους συνέχειας του προγράμματός τους όσο και για λόγους επάρκειας των αιθουσών διδασκαλίας:

Μεθοδολογία του Δικαίου

- Οι σημερινοί 3ετείς: στο εαρινό εξάμηνο 2016 (επαναληπτικό)
- Οι σημερινοί 2ετείς: στο χειμερινό εξάμηνο 2015/16 (κύριο)
- Οι σημερινοί 1ετείς: στο χειμερινό εξάμηνο 2016/17 (κύριο)

Συλλογικό Εργατικό Δίκαιο

- Οι σημερινοί 3ετείς: στο χειμερινό εξάμηνο 2015/16 (κύριο)
- Οι σημερινοί 2ετείς: στο χειμερινό εξάμηνο 2016/17 (κύριο)
- Οι σημερινοί 1ετείς: στο εαρινό εξάμηνο 2017 (επαναληπτικό)

Αγαπητοί φοιτητές,

θα ήθελα τέλος να σας ενημερώσω και για την τοποθέτηση της Κοσμητείας αναφορικά με τις αιτιάσεις που περιλαμβάνονται στο επιδοθέν ψήφισμα της από 1.4.2015 Συνέλευσης του Συλλόγου σας:

- Ως προς τον ισχυρισμό του ψηφίσματος ότι «το νέο πρόγραμμα σπουδών... είναι προϊόν μιας μακράς διαδικασίας συνδιαμόρφωσής του από συ-

*γκεκριμένους καθηγητές και μέλη της ΔΑΠ-ΝΔΦΚ τα τελευταία χρόνια»,
θα πρέπει να ληφθούν υπόψη τα ακόλουθα:*

Ότι η ανάγκη αναμόρφωσης του προγράμματος προπτυχιακών σπουδών ανέκυπτε από μακρού επιτακτικά και αναπόδραστα, λόγω της ηλικίας του παλαιού προγράμματος (32 ετών), λόγω των πολλών περιστασιακών και αποσπασματικών μεταβολών που έγιναν κατά καιρούς σε αυτό και αλλοίωσαν τον αρχικό χαρακτήρα του, καθώς και λόγω της ραγδαίας έκτοτε εξέλιξης των γνωστικών πεδίων της επιστήμης του Δικαίου.

Ότι το αναμορφωμένο πρόγραμμα σπουδών αποτέλεσε την τελευταία 10ετία αντικείμενο επεξεργασίας τεσσάρων (4) επιτροπών, με διαφορετική πάντοτε σύνθεση καθηγητών, συνολικά άνω των 25 διαφορετικών μελών ΔΕΠ, πάντοτε εκλεγμένων από τη ΓΣ του Τμήματος.

Ότι τουλάχιστον στην 3^η επιτροπή, υπό τον τότε Πρόεδρο του Τμήματος καθηγητή κ. Μπιτζιλέκη, οι συνεδριάσεις ήταν ανοιχτές, λάμβαναν χώρα στην αίθουσα γενικών συνελεύσεων του Τμήματος (319), όπου παρίστατο πάντοτε και ικανός αριθμός φοιτητών, αρκετές φορές μάλιστα με έντονες συζητήσεις και ανταλλαγές επιχειρημάτων. Ότι η 3^η αυτή επιτροπή περάτωσε τις εργασίες της με εισηγήσεις της προς τη ΓΣ του Τμήματος στις συνεδριάσεις των 13.3.2012, 26.6.2012 και 11.6.2013, στις οποίες μετείχαν και εκπρόσωποι φοιτητών που πρότειναν τροποποιήσεις λ.χ. για επέκταση της εμβέλειας των μεταβατικών διατάξεων, οι οποίες έγιναν δεκτές. Εκεί αποφασίσθηκαν οριστικά -και πέρασαν εφεξής στον Κανονισμό και στους Οδηγούς Σπουδών- η κατάργηση της επαναληπτικής διδασκαλίας μαθημάτων (πλήν Εμβαθύνσεων) και η θέσπιση ορισμένων προαπαιτούμενων μαθημάτων για τις Εμβαθύνσεις. Ομοίως εκεί τέθηκε και μια σειρά βασικών αρχών για την αναμόρφωση του προγράμματος, όπως η ανάγκη καθιέρωσης ως υποχρεωτικών των μαθημάτων «Εισαγωγή στην Επιστήμη του Δικαίου» και «Μεθοδολογία του Δικαίου», η ανάγκη αναμόρφωσης του μαθήματος της Ιστορίας του Δικαίου, η ανάγκη καθιέρωσης διακλαδικών σεμιναρίων και ορισμένων ξενόγλωσσων μαθημάτων επιλογής, καθώς και η ανάγκη εξορθολογισμού του αριθμού και της σειράς προσφοράς των μαθημάτων επιλογής σε σχέση με τα υποχρεωτικά μαθήματα.

Ότι, μετά από αυτά, η 4^η επιτροπή (υπό την προεδρία μου) ανέλαβε τον Σεπτέμβριο 2013 με την εντολή να καταρτίσει, στη βάση των προεκτεθεισών αρχών, συγκεκριμένη πλέον και λεπτομερή πρόταση προς τη ΓΣ της Σχολής. Ότι η εν λόγω επιτροπή συνεδρίαζε επί 4 μήνες, κάθε εβδομάδα, στα πλαίσια συνεδριάσεων της Κοσμητείας, στη σύνθεση της οποίας είχε ζητηθεί εγγράφως (αρ. πρωτ. 5/2.9.2013) ο ορισμός του προβλεπόμενου από το νόμο εκπροσώπου των φοιτητών. Ότι για την συζήτηση των προτάσεων της εν λόγω επιτροπής, που συνοδεύονταν από αναλυτική αιτιολογική έκθεση, έλαβαν χώρα, στα τέλη του 2013 και τους πρώτους μήνες του 2014, τέσσερις (4) ολομελείς Γενικές Συνελεύσεις της Σχολής, με τη σύνθεση των 90 καθηγητών, στη σύνθεση των οποίων είχε επίσης ζητηθεί εγγράφως ο ορισμός των προβλεπόμενων από το νόμο εκπροσώπων των φοιτητών (αρ. πρωτ. 2/2.9.2013). Ότι οι εν λόγω Γενικές Συνελεύσεις της Σχολής, μετά από διεξοδικές και λεπτομερείς συζητήσεις και αφού επέφεραν ουσιαστικές μεταβολές στα περισσότερα σημεία των προτάσεων της επιτροπής, ενέκριναν ομόφωνα το αναμορφωμένο πρόγραμμα και αποφάσισαν τη θέση του σε εφαρμογή

από 1.10.2015. Ότι, στη συνέχεια η επιτροπή, με διευρυμένη σύνθεση που αποφασίστηκε από τη ΓΣ της Σχολής, επεξεργάστηκε και πρότεινε την αντίστοιχη αναμόρφωση και του Κανονισμού Σπουδών, η ψήφιση του οποίου έγινε, μετά από διεξοδικές συζητήσεις επίσης ομόφωνα, το φθινόπωρο του 2014 από δύο (2) ανοικτές ολομελείς Γενικές Συνελεύσεις της Σχολής, στη σύνθεση των οποίων είχε επίσης ζητηθεί εγγράφως ο ορισμός των προβλεπόμενων από το νόμο εκπροσώπων των φοιτητών (αρ. πρωτ. 1025/4.7.2014). Ότι, τέλος, η επιτροπή, με νέα σύνθεση που αποφασίστηκε και πάλι από τη ΓΣ της Σχολής, ασχολήθηκε με την κατάρτιση πρότασης για το ωρολόγιο πρόγραμμα διδασκαλίας μαθημάτων και το αντίστοιχο αιθουσιολόγιο για το ακαδημαϊκό έτος 2015/16, η έγκριση του οποίου έγινε, μετά από διεξοδικές συζητήσεις, στις αρχές του 2015 από δύο (2) ολομελείς Γενικές Συνελεύσεις της Σχολής, επίσης ομόφωνα.

Από τα παραπάνω, προκύπτει ότι για την αναμόρφωση του προγράμματος σπουδών ασχολήθηκε μεγάλος αριθμός καθηγητών, πάντοτε εκλεγμένων από τη ΓΣ της Σχολής, ότι με την τελική φάση διαμόρφωσής του έχουν ασχοληθεί με ομόφωνες αποφάσεις τους συνολικά οκτώ (8) ολομελείς Γενικές Συνελεύσεις της Σχολής, ότι πάντοτε σε αυτές είχε ζητηθεί εγγράφως ο ορισμός των προβλεπόμενων από το νόμο εκπροσώπων των φοιτητών και ότι ουδέποτε υπήρξε επαφή της επιτροπής επεξεργασίας του προγράμματος με μέλη οποιασδήποτε φοιτητικής παράταξης.

- **Ως προς τον ισχυρισμό του ψηφίσματος ότι «το νέο πρόγραμμα σπουδών αποτελεί πτυχή της εκπαιδευτικής αναδιάρθρωσης, (όπως) αυτή εκφράσθηκε ήδη από τις προηγούμενες νεοφιλελεύθερες κυβερνήσεις (ν. Διαμαντοπούλου-Αρβανιτόπουλου), σύμφωνα με τις επιταγές της ΕΕ, όπως αυτές εκφράσθηκαν από τη συνθήκη της Μπολόνια..., (ότι πρόκειται για) εντατικοποίηση των σπουδών... τα πρώτα έτη και υπερεξειδίκευση στα τελευταία, (που) φέρει μαζί της τον στείρο ανταγωνισμό και την απαξίωση για την ουσιαστική γνώση. Διαμορφώνει ένα μοντέλο φοιτητή μαραθωνοδρόμο, που θα αντιλαμβάνεται τη σχολή σα συνέχεια των σχολικών του χρόνων, όπου υπήρχε κουδούνι, απουσιολόγιο και αποστήθιση. Ο φοιτητής αυτός καταλήγει να αποξενώνεται από το χώρο του πανεπιστημίου, αδιαφορώντας για συλλογικές δράσεις και διεκδικήσεις, για πολιτιστικούς χώρους και για την κοινωνικοποίησή του στο χώρο αυτό. Και όσον αφορά την ουσιαστική γνώση, (αυτή) φαίνεται να χάνεται σε έναν αγώνα άντλησης κατακερματισμένων γνώσεων μέσα από την καθιέρωση διδακτικών μονάδων... Αυτός ο κατακερματισμός οδηγεί σε πτυχία διασπασμένα, μακριά από την καθολική γνώση του επιστημονικού αντικειμένου απόλυτα συνδεδεμένα με την αγορά εργασίας..., (έτσι ώστε) ο σημερινός απόφοιτος νομικής να καταλήγει αυριανός τεχνοκράτης χωρίς εργασιακή προοπτική...»,** θα πρέπει να ληφθούν υπόψη τα ακόλουθα:

Ότι δεν είναι κατανοητό πώς το αναμορφωμένο πρόγραμμα κατηγορείται για «κατακερματισμό γνώσεων», όταν ακριβώς καταργεί τα εντελώς εξειδικευμένα μαθήματα επιλογής, τα αντικαθιστά με δέκα (10) διακλαδικά σεμινάρια διεπιστημονικής προσέγγισης (με παρουσίαση του ίδιου γνωστικού αντικειμένου από μεγάλο αριθμό διδασκόντων και από όλες ταυτόχρονα τις επιστημονικά κρίσιμες οπτικές τους γωνίες) και όταν καθιερώνει ως υποχρεωτικά, για πρώτη φορά, τα γενικά μαθήματα της «Εισαγωγής στην Επιστήμη του Δικαίου» και της «Μεθοδολογίας του Δικαίου», επειδή

ακριβώς τα θεωρεί απολύτως αναγκαία για τη διασφάλιση της γενικής και ολοκληρωμένης ακαδημαϊκής προσέγγισης και την αποφυγή του κατακερματισμού της.

Ότι δεν είναι κατανοητό πώς το αναμορφωμένο πρόγραμμα κατηγορείται για «εντατικοποίηση» ενώ μειώνει κατά 12% το συνολικό χρόνο παρακολούθησης των φοιτητών, ή πώς κατηγορείται για «αποστήθιση» όταν αποδίδει αυξημένη βαρύτητα (60%) στην εξέταση πάνω σε πρακτικά θέματα και όταν στα μαθήματα ελεύθερης επιλογής καθιερώνει την εξέταση με εκπόνηση φοιτητικών εργασιών.

Ότι δεν είναι κατανοητό πώς το αναμορφωμένο πρόγραμμα συνιστά «εντατικοποίηση των σπουδών στα πρώτα έτη και υπερεξειδίκευση στα τελευταία», όταν το μόνο που κάνει είναι να αποτρέπει τη διάσπαση της γνωσιολογικής αλληλουχίας των σπουδών, αποφεύγοντας την παρεμβολή εξειδικευμένων μαθημάτων επιλογής τα πρώτα χρόνια, όπου ο φοιτητής ευλόγως δεν έχει ακόμη διαμορφώσει σαφή άποψη για τα ειδικότερα ενδιαφέροντά του, και μεταθέτοντάς τα (έχοντας μάλιστα καταργήσει τα εξ αυτών απολύτως εξειδικευμένα) τότε που η διαμόρφωση της άποψης αυτής είναι αναμενόμενη.

Ότι δεν είναι κατανοητό πώς το αναμορφωμένο πρόγραμμα θέτει σε κίνδυνο την «εργασιακή προοπτική» των αποφοίτων, όταν προσφέρει μεγάλο αριθμό μαθημάτων επιλογής σε τρεις (3) ξένες γλώσσες, όχι για να κάνει τον φοιτητή «μετανάστη», όπως ακούσθηκε, αλλά ακριβώς για να του δώσει τη δυνατότητα, αν θέλει, να παρακολουθήσει μέχρι και τέσσερα (4) μαθήματα της επιλογής του σε μια ξένη γλώσσα, γλυτώνοντας το μεγάλο χρονικό και οικονομικό κόστος της εκμάθησης της ξενόγλωσσας νομικής ορολογίας αργότερα, κάτι που αναμφίβολα, εκτός από την ουσιαστική διευκόλυνση ενδεχόμενης μελλοντικής συνέχισης των σπουδών του στο εξωτερικό, σε πρόγραμμα μεταπτυχιακό ή Erasmus, μόνο να βελτιώσει μπορεί την εργασιακή του προοπτική και μέσα στην ίδια του τη χώρα, αφού μεγάλο μέρος και των σύγχρονων ημεδαπών συναλλαγών προϋποθέτει πλέον την εξοικείωση αυτή.

Ότι δεν είναι κατανοητό πώς το αναμορφωμένο πρόγραμμα κατηγορείται για «απαξίωση της ουσιαστικής γνώσης», όταν βάζει φραγμό τόσο στην ανεξέλεγκτη συσσώρευση μαθημάτων επιλογής, που κάνει σήμερα ο φοιτητής με αποκλειστικό σκοπό μια επίπλαστη εμφάνιση υψηλότερου μέσου όρου στο βαθμό του πτυχίου, όσο και στην επιλογή μαθημάτων με αποκλειστικό κριτήριο την ευκολία με την οποία θα επιτύχει υψηλότερο βαθμό.

Ότι δεν είναι κατανοητό πώς καταφέρνει να «υπηρετεί τις επιταγές της Bologna και νεοφιλελεύθερων κυβερνήσεων» μια αναμόρφωση προγράμματος σπουδών που, ενώ έλαβε υπόψη τα αντίστοιχα προγράμματα πολλών κορυφαίων διεθνώς νομικών σχολών, αρνήθηκε ρητά, όπως προκύπτει από την αιτιολογική της έκθεση, να τα υιοθετήσει άκριτα στο σύνολό τους, θεωρώντας ότι, σε αρκετά σημεία, δεν λαμβάνουν επαρκώς υπόψη ορισμένες ιδιαιτερότητες των νομικών σπουδών στη χώρα μας, όπως λ.χ. την έλλειψη, μετά το πέρας των προπτυχιακών σπουδών, οργανωμένων και αποτελεσματικών κύκλων σπουδών επαγγελματικής κατάρτισης για την άσκηση νομικών επαγγελματιών (με εξαίρεση την Εθνική Σχολή Δικαστικών Λειτουργιών).

Το γεγονός αυτό δεν επιτρέπει εύκολα την απαλλαγή του προγράμματος από μαθήματα (ιδίως Δικονομίες) που η διδασκαλία τους, σε άλλες χώρες, ευλόγως επαφίεται στο στάδιο των σπουδών της εξειδικευμένης επαγγελματικής κατάρτισης, για όσους

επιλέγουν να το ακολουθήσουν. Υπό τις παρούσες συνθήκες στη χώρα μας δεν θα αποτελούσε υπεύθυνη στάση, από τη Νομική Σχολή ενός δημόσιου πανεπιστημίου, να υιοθετήσει τον Ζετή κύκλο προπτυχιακών σπουδών που προτείνει η Bologna, άρα και τον περιορισμό του προγράμματος μόνο στο ουσιαστικό δίκαιο, όπως συμβαίνει σε άλλες χώρες, εκτός και αν δημιουργούνταν ένα παράλληλο πρόγραμμα σπουδών, χωρίς την προοπτική άσκησης νομικού επαγγέλματος, με αμφίβολη όμως την επιλεξιμότητά του από τους φοιτητές, οι οποίοι εύλογα θέλουν και την ευχέρεια αυτή.

Παράλληλα, αμέτοχη στον όλο προβληματισμό δεν έμεινε και η διαπίστωση ότι η τρέχουσα πράξη των νομικών επαγγελμάτων στη χώρα μας εμφανίζει δυσμενή χαρακτηριστικά, τόσο από πλευράς **εύρους γνώσεων**, αφού ο νέος πτυχιούχος δεν έχει την ευκαιρία να διδαχθεί αντικείμενα που θα κληθεί πρώτιστα να εφαρμόσει στην πράξη (όπως το δίκαιο της μίσθωσης, της σύμβασης έργου ή της εγγύησης, της διαταγής πληρωμής ή τις υποστάσεις πολλών σοβαρών ποινικών αδικημάτων), όσο και κυρίως από πλευράς **βάθους γνώσεων**, αφού ο νέος πτυχιούχος δεν έχει εξοικειωθεί επαρκώς με τις δυνατότητες παραδεκτής χρήσης των νομικών επιχειρημάτων, δηλ. με την εφαρμοσμένη μεθοδολογία του Δικαίου. Έτσι στα δικόγραφα συχνά ενδημεί η τάση για απλή παράθεση πραγματικών περιστατικών, όχι πάντοτε κρίσιμων, και η αποφυγή αναφορών για την υπαγωγή τους στους νομικούς κανόνες ή για την ενδεδειγμένη ερμηνεία των τελευταίων. Η αποφυγή κριτικής σκέψης έχει επεκταθεί και στο νομοθετικό έργο, όπου παρατηρείται σοβαρό έλλειμμα στην καταβολή προσπάθειας για εναρμόνιση των νέων νομοθετημάτων με το υφιστάμενο αξιολογικό σύστημα της ελληνικής έννομης τάξης. Στο σημείο αυτό εστιάστηκε και μεγάλο μέρος της ευθύνης της Σχολής μας απέναντι στην κοινωνία, κρίνοντας ότι **η βελτίωση της ποιότητας λειτουργίας του Δικαίου και απονομής της Δικαιοσύνης στη χώρα μας θα πρέπει να αποτελέσει και αυτή μια από τις κατευθυντήριες γραμμές για την αναθεώρηση του προγράμματος προπτυχιακών σπουδών της Σχολής μας.**

Με βάση τα παραπάνω, η αναθεώρηση αυτή αποτέλεσε έργο **συγκερασμού μεταξύ εύρους και βάθους γνώσεων, μεταξύ ενδεδειγμένου και εφικτού τρόπου διδασκαλίας, μεταξύ εκπαιδευτικών στόχων και κοινωνικής ευθύνης της Σχολής.** Βέβαιο είναι ότι, υπό τις παρούσες συνθήκες, δεν μπορούσαμε να τα κάνουμε όλα στην εντέλεια, ούτε πάντοτε με τον επιστημονικά και εκπαιδευτικά αρτιότερο τρόπο. Θεωρήσαμε όμως ότι δεν θα ήταν σωστό να επιτρέψουμε σε αυτά που δεν μπορούμε να κάνουμε να μας εμποδίσουν να κάνουμε αυτά που μπορούμε.

- **Ως προς τις αιτιάσεις του ψηφίσματος για «κατάργηση επαναληπτικής διδασκαλίας και εξέτασης», για «θέσπιση προαπαιτούμένων στα μαθήματα εμβάθυνσης (αλυσίδες)» και για «αναδρομική εφαρμογή αυτών στους φοιτητές του πρώτου και δεύτερου έτους»,** θα πρέπει να ληφθούν υπόψη τα ακόλουθα:

Αναγκαία είναι η υπόμνηση ότι οι μεταβολές αυτές δεν αποφασίστηκαν πρόσφατα, αλλά κατά τα ακαδημαϊκά έτη 2011/12 και 2012/13, ανακοινώθηκαν από τότε στους φοιτητές, βελτιώθηκαν με τις παρεμβάσεις τους στη ΓΣ του Τμήματος εξαιρώντας τους σημερινούς 3ετείς και 4ετείς, και πέρασαν στους Οδηγούς Σπουδών των τριών τελευταίων ακαδημαϊκών ετών. Κατά συνέπεια ήταν γνωστοί ως όροι φοίτησης στους σημερινούς 2ετείς και 1ετείς κατά την πρώτη εγγραφή τους στη Σχολή. Ωστόσο σή-

μερα η Κοσμητεία προτείνει στη ΓΣ τη μεταφορά και αυτών των φοιτητών στο ευνοϊκό καθεστώς των 3ετών-4ετών.

Ειδικά τα προαπαιτούμενα των μαθημάτων Εμβάθυνσης στόχο έχουν απλώς τη διασφάλιση του ακαδημαϊκά αναγκαίου ελάχιστου γνωστικού επιπέδου για τη συμμετοχή στα τελικά μαθήματα του πτυχίου και δεν αποτελούν τις εκπαιδευτικά αφόρητες «αλυσίδες μαθημάτων» (αλυσίδα θα ήταν λ.χ. να αποτελούν οι Γενικές Αρχές προαπαιτούμενο για το Δίκαιο της Δικαιοπραξίας, αυτό να αποτελεί προαπαιτούμενο για το Γενικό Ενοχικό, αυτό με τη σειρά του για το Ειδικό Ενοχικό, αυτό για το Οικογενειακό Δίκαιο κοκ). Παράλληλα, με την προαναφερθείσα εισήγηση της Κοσμητείας προτείνεται στη ΓΣ, για λόγους διευκόλυνσης της μετάπτωσης, η μη υπαγωγή στα προαπαιτούμενα όλων των ήδη φοιτούντων, δηλ. και των 1ετών-2ετών και, επιπλέον, διασφαλίζεται ότι και για τους νεοεισερχόμενους στη Σχολή (μετά την 1.10.2015) θα δίνονται, ακόμη και για το τελευταίο χρονικά προαπαιτούμενο (Ποινική Δικονομία) τουλάχιστον 3 εξεταστικές ευκαιρίες προτού φθάσουν στην αντίστοιχη Σύνθεση.

Ειδικότερα, για την κατάργηση της υποχρεωτικής επαναληπτικής διδασκαλίας και εξέτασης όλων των μαθημάτων σε όλα τα εξάμηνα (πέρα από την ούτως ή άλλως υφιστάμενη δυνατότητα επαναληπτικής εξέτασης του Σεπτεμβρίου) πρέπει να υπομνησθεί ότι η υιοθέτηση της τακτικής αυτής στον παλαιό Κανονισμό Σπουδών, τακτικής που δεν υπάρχει ούτε υπήρξε ποτέ σε καμία από τις άλλες νομικές ή άλλες πανεπιστημιακές σχολές της χώρας αλλά και διεθνώς, είχε διασπάσει τη διδακτική δυναμικότητα της Σχολής και είχε αποτρέψει την ανάπτυξη ενός υψηλότερου επιπέδου της κύριας διδασκαλίας των μαθημάτων με τη διαίρεση του ακροατηρίου σε περισσότερα τμήματα και την υιοθέτηση μεθόδων διδασκαλίας με εγγύτερη επαφή του διδάσκοντα με το φοιτητή (λ.χ. με συστηματική εκπόνηση εργασιών). Επιπλέον, είχε μεταβάλει τη Σχολή από κέντρο γνώσης και μάθησης σε εξεταστικό κέντρο, με υποχρέωση διόρθωσης και βαθμολόγησης άνω των 50.000 γραπτών κάθε χρόνο, προκειμένου να παράσχει στο φοιτητή μια αμφίβολης σκοπιμότητας «τρίτη» εξεταστική ευκαιρία μέσα στην ίδια χρονιά για το ίδιο μάθημα, απομακρύνοντας τον ταυτόχρονα από την προσπάθεια επιμελούς παρακολούθησης της κύριας διδασκαλίας των μαθημάτων.

Ακόμη, η τακτική της επαναληπτικής διδασκαλίας και εξέτασης όλων των μαθημάτων σε όλα τα εξάμηνα δεν μπορεί πλέον και για αντικειμενικούς λόγους να συνεχισθεί, εξαιτίας της δραστηκής μείωσης πόρων, τόσο ανθρώπινων (μεγάλος αριθμός αποχωρησάντων καθηγητών που δεν αντικαθίστανται) όσο και υλικών (στενότητα αιθουσών λόγω της αναγκαίας συστέγασης με τρία ακόμη Τμήματα στο ίδιο κτήριο). Ωστόσο, ακόμη και αν υπήρχαν ή υπάρξουν στο μέλλον επαρκείς τέτοιοι πόροι, εδραία πεποίθηση της Σχολής είναι ότι ο ακαδημαϊκά ενδεδειγμένος τρόπος χρησιμοποίησης τους δεν έγκειται στην επαναληπτική διδασκαλία όλων των μαθημάτων σε όλα τα εξάμηνα, αλλά στην ενίσχυση της κύριας διδασκαλίας τους, στην καθιέρωση μικρότερων ακροατηρίων και στην υιοθέτηση σύγχρονων εκπαιδευτικών μεθόδων.

Τέλος, όσο και αν φαίνεται περίεργο, από ορισμένους φοιτητές εκφράσθηκε η απορία, γιατί να μη μπορούν να προσφέρουν και επαναληπτική διδασκαλία καθηγητές που διδάσκουν μαθήματα κατά μέσο όρο 8-10 ώρες την εβδομάδα, ενώ όλοι οι εργαζόμενοι απασχολούνται 40 ώρες. Εξήγησα ότι, ως πανεπιστημιακοί δάσκαλοι, εκτός από την παραπάνω διδασκαλία μας στα προπτυχιακά μαθήματα, η οποία έχει κάθε φορά και ανάλογη ανάγκη προετοιμασίας, έχουμε την υποχρέωση και διδάσκουμε και σε

μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών, σε ξενόγλωσσα προγράμματα Erasmus, στην Εθνική Σχολή Δικαστικών Λειτουργών, επιβλέπουμε την εκπόνηση και διορθώνουμε μεγάλο αριθμό μεταπτυχιακών εργασιών, τελικών διπλωματικών εργασιών και διδακτορικών διατριβών, διορθώνουμε γραπτά και διενεργούμε προφορικές εξετάσεις, συμμετέχουμε ως εξεταστές σε επιτροπές κρίσης διδακτορικών διατριβών που επέβλεψαν άλλοι, συμμετέχουμε ως μέλη ή και ως εισηγητές σε εκλεκτορικά σώματα για τις εξελίξεις άλλων πανεπιστημιακών, διενεργούμε κατατακτήριες εξετάσεις για πτυχιούχους άλλων Τμημάτων καθώς και εξετάσεις ΔΟΑΤΑΠ, διενεργούμε επιστημονική έρευνα και συμμετέχουμε σε ημεδαπά και διεθνή ερευνητικά προγράμματα, εκπονούμε και δημοσιεύουμε επιστημονικές μελέτες, βιβλία, συγγράμματα και διδακτικά βοηθήματα, διοργανώνουμε ή/και συμμετέχουμε ως εισηγητές σε επιστημονικά συνέδρια και ημερίδες, προσφέρουμε αμισθί τις υπηρεσίες μας στην Πολιτεία που μας διορίζει υποχρεωτικά ως μέλη ανωτάτων δικαστηρίων (λ.χ. Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο, Μισθοδικείο), παρέχουμε αμισθί γνωμοδοτικό νομικό έργο στο ΑΠΘ ως μέλη της νομοθετικά θεσμοθετημένης Νομικής του Επιτροπής, συμμετέχουμε αμισθί σε ποικίλες Επιτροπές της Συγκλήτου του ΑΠΘ (λ.χ. Επιτροπή Διαχείρισης Κληροδοτημάτων, Επιτροπή Ερευνών, Επιτροπές Διαγωνισμών κ.ά.) καθώς και σε αντίστοιχες Επιτροπές της Κοσμητείας της Σχολής (λ.χ. Επιτροπή Μεταπτυχιακών και Διδακτορικών Σπουδών, Επιτροπή Οικονομικών, Επιτροπή Βιβλιοθήκης κλπ), συμμετέχουμε στα συλλογικά όργανα διοίκησης του Ιδρύματος και εν γένει επιτελούμε έργο, η διάρκεια του οποίου υπερβαίνει κατά πολύ το κανονικό ωράριο απασχόλησης του εργαζομένου.

Ελπίζοντας οι διευκρινίσεις αυτές, σε συνδυασμό με τις προτεινόμενες τροποποιήσεις και συμπληρώσεις του Κανονισμού Σπουδών που πρόκειται να εισαχθούν στη ΓΣ για λήψη απόφασης, να δώσουν επαρκείς απαντήσεις στα προβλήματα που σας απασχόλησαν το τελευταίο διάστημα σε σχέση με την εφαρμογή του αναμορφωμένου προγράμματος από 1.10.2015,

παραμένω στη διάθεσή σας, **καθημερινά 12:00-13:00**, για κάθε περαιτέρω αναγκαία διευκρίνιση.

Με εκτίμηση

Ο Κοσμήτορας

Καθηγητής Γ. Ι. Δέλλιος